

Müalicəvi - kosmetik məhsulların texnologiyası

**Azərbaycan Tibb Universiteti;
Əczaçılıq fakültəsi; əczaçılıq texnologiyası və idarəçiliyi
kafedrası:**

Kurs – 3; Semestr – 6;

Mühazirə – 2 saat;

Laborator məşğələ – 20 saat ;

ə.ü.f.d., ass. Məmmədova Əfsanə Elman qızı

Kosmetik formalar

Maye

Məhlul

Losyon

Suspenziya

Yumşaq

Krem

Məlhəm

Pasta

Gel

Bərk

Səpilən
pudra

Presslənmiş
pudra

Kapsula

Çubuq

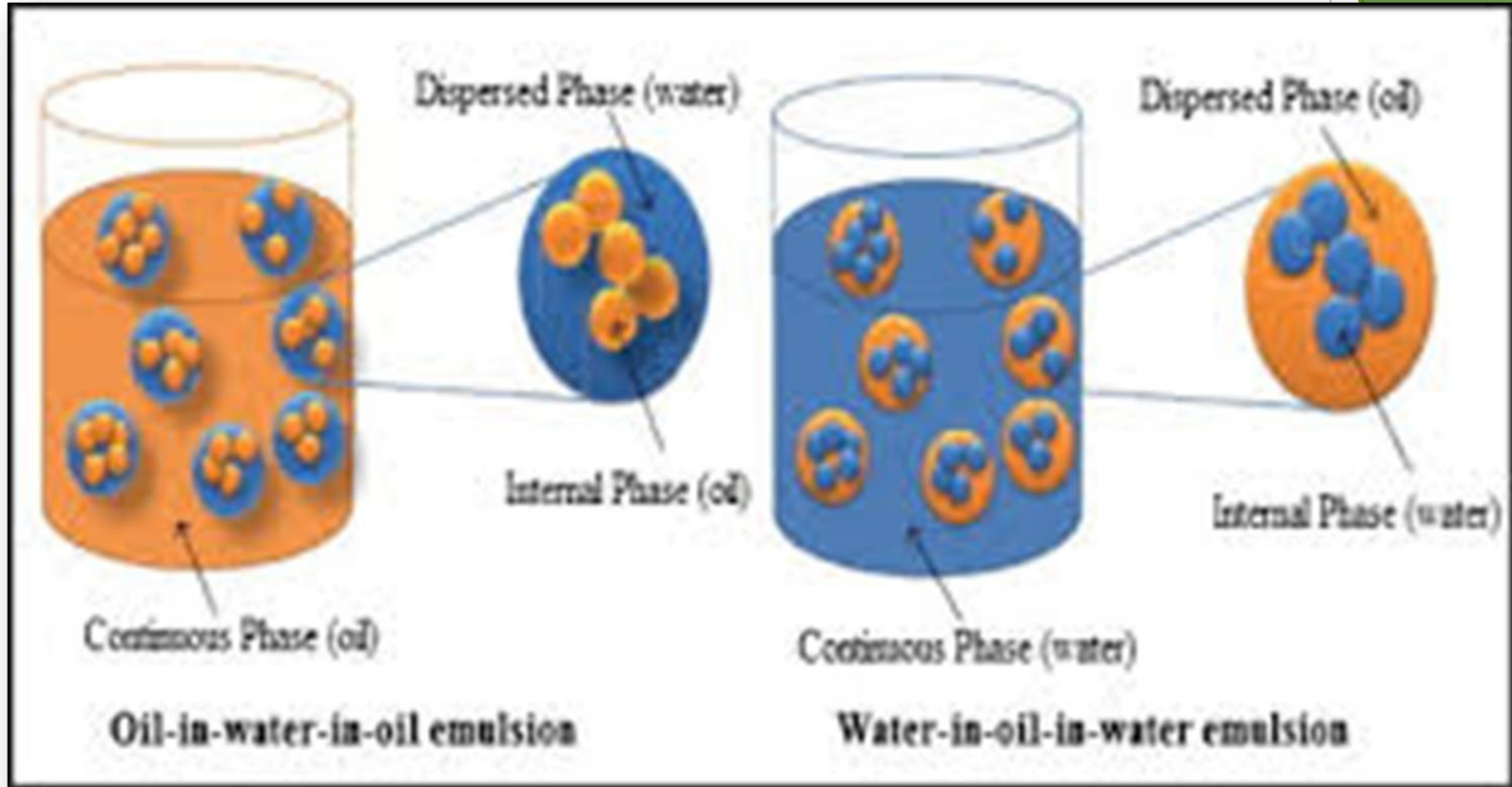
Məhlullar

- ▶ Məhlullar – formaların ən sadə növüdür.
- ▶ **Su əsaslı** (yəni sulu) məhlullar həlledici vasitə kimi su ehtiva edir.
- ▶ Su əsaslı məhlullar üçün nümunələr arasında göz makiyajı təmizləyicisi, əl sabunu və bir çox şampun mövcuddur.
- ▶ **Sulu-spirтли** məhlullar həlledici kimi su və spirt qarışığı ehtiva edir.
- ▶ Sulu-spirтли məhlullara misal olaraq saç spreyi, ağız yuyucusu, tıraş üçün odekolon və üz üçün tonikləri göstərmək olar.
- ▶ **Həlledicilər üzvi maddə** ola bilər, məsələn, baza örtüyü və ya dırnaq lakı təmizləyicisi kimi.
- ▶ Həlledicilər hamam yağları kimi yağlı komponentlər də ola bilər

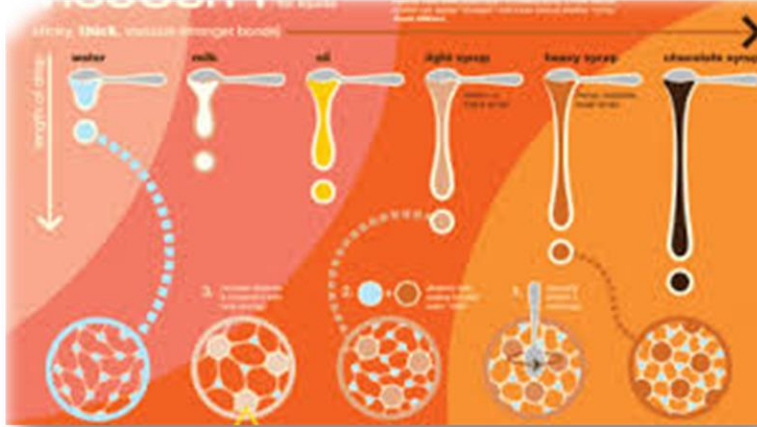

- ▶ **Emulsiyalar** digər dərman formalarına nisbətən üstünlüklərinə görə kosmetika sənayesində ən çox istifadə olunan formalardır.
- ▶ Unikal bir teksturaya malik olub, dəridə komfort hissini təmin edir, və həm hidrofil, həm də hidrofob tərkibli maddələrin daşınması üçün həlledici vasitə kimi istifadə olunurlar
- ▶ Ümumiyyətlə, **Yağ / Su emulsiyaları** nisbətən az miqdarda yağlı komponent tələb edən məhsullar üçün seçilir, məsələn, saç kondisionerləri, tərəş kremləri və ya üz üçün nəmləndirici kremlər.
- ▶ Digər tərəfdən, tərkibində daha çox miqdarda yağ tələb olunduğu halda **Su/ Yağ emulsiyalarına** üstünlük verilir.
- ▶ **Su / Yağ emulsiyaları** daha yağlı olub, daha uzun müddət dəri üzərində qalır və daha çox suya davamlıdır (xarici fazada yağ ehtiva etdiyi üçün).
- ▶ Uşaq bezi altından istifadə üçün **Su / Yağ emulsiyalarına** üstünlük verilir
- ▶ **Su / Silisium (Su / Si) emulsiyaları** da vacibdir. Bu tərkiblər dəridə hamarlılıq, qeyri yağlılıq hissini təmin edir, tez quruma effekti yaradır.
- ▶ Bu tip tərkiblərə misal olaraq üz üçün tonal kremləri, krem göz kölgələrini və müəyyən günəş qoruyucularını göstərmək olar.

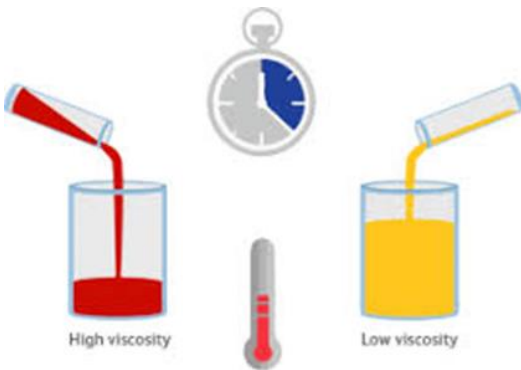
- Əsasən bir emulsiya digər emulsiyada olan *su - yağ - su (S / Y / S)* və yaxud *yağ - su - yağ (Y / S / Y)* emulsiyalar kimi kompleks növlər də yarana bilər.

- Özlülüynə görə kosmetik məqsədlə ümumiyyətlə iki növ emulsiya, yəni **losyonlar** və **kremlər** istifadə olunur.

- ▶ **Losyonlar**, maye konsistensiyalı, aşağı özlülüyə malik (nazik) emulsiyalardır; Buna görə də, onlar şüşədən tökülə və ya bankadan axa bilər.
- ▶ Onların dəriyə tətbiqi zamanı şiddətlə sürtməyə ehtiyac yoxdur.
- ▶ **Losyonlar** davamlı fazada **kremlərdən** fərqli olaraq **daha çox su** ehtiva edir.
- ▶ Losyonlar daha az yağlıdır və asanlıqla yuyulur.
- ▶ Losyonlara çox vaxt "**süd**" və ya "**balzamlar**" deyilir. Losyonlara misal olaraq üz təmizləyici südləri, maye tonal kremləri, tıraş sonrası balzamları və aerosol olmayan günəşdən qoruyucu spreyləri göstərmək olar.

- ▶ **Kremlər** - yüksək özlülüyə malik (daha qalın), **yarıbərk emulsiyalardır**.
- ▶ Kremlər daha yüksək miqdarda **yağ fazası** ehtiva etdiyindən ümumiyyətlə daha yağlıdır, hətta S / Y tipləri.
- ▶ Kremlər asanlıqla axmır; buna görə də onları boşaltmaq üçün bir bankaya və ya boruya yığmaq olur.
- ▶ Kremlərə misal olaraq üz üçün nəmləndirici kremləri, saç kondisionerlərini və ya günəş qoruyucularını göstərmək olar.

- ▶ **Məlhəmlər** - losyonlar və ya kremlərlə müqayisədə super qalın yarımbərk məhsullardır.
- ▶ Məlhəmlər okluziv təbiətə malik olub dəri üzərində **qoruyucu qat** yaradır.
- ▶ Onlar az miqdarda su ehtiva edə və ya susuz ola bilərlər.
- ▶ Susuz tərkibə malik olma səbəbindən **mikrobioloji çirklənməyə** daha az məruz qalırlar ki, bu da onların müəyyən üstünlüyüdür.
- ▶ Bununla birlikdə, məlhəmlər yağlı, mumlu, yapışqan, və ağır olduqları üçün dəriyə qulluq və dermatoloji məhsullar üçün **daha az estetik cəlbediciliyə** malikdirlər.

- ▶ **Pastalar** - yapışqan, çox qatı tərkibli olduğuna görə dəri səthinə yayılması çətin olan çox qalın bir yarımbərk tərkiblərdir.
- ▶ Məlhəmlərə bənzəyirlər, lakin daha çox qatı maddələrə malikdirlər və buna görə də daha sərt dirlər.
- ▶ Kosmetik baxımdan, pasta dərman forması yataq yaralarının müalicəsi üçün nəzərdə tutulmuş məhsullar kimi istifadə edilə bilər.
- ▶ Bundan əlavə, diş pastaları da dişlərin təmizlənməsi və ya cilalanması üçün nəzərdə tutulmuş pastalardır.

- ▶ Bununla yanaşı, «adi" pasta ilə diş pastası arasında həlledici baxımdan böyük fərq var.
- ▶ Adi pastalar yağlı bir vasitəyə əsaslanan susuz tərkibdirlər; buna görə də onlar səthlərə yüksək dərəcədə yapışır və su ilə təmizlənməsi çətindir.
- ▶ Diş pastaları, əksinə, tüpürcək ilə yaxşı qarışan su əsaslı tərkiblərdir.

- ▶ ***Suspenziyalar***, həll olunmayan bərk maddələrin maye mühitdə çətdirilməsi üçün dərman formasıdır.
- ▶ Maye həlledicinin növünə əsasən ümumiyyətlə aşağıdakılar daxil olmaqla üç növ asqı təsnif olunur.

- ▶ ***Su əsaslı suspenziyalar***;
- ▶ Müəyyən üz tonikləri kimi ***sulu-spirtili*** tərkiblər;
- ▶ Silikon əsaslı antiperspirant spreylər, üzvi həlledici əsaslı dırnaq cilaları və tuş, maye göz layneri və dodaq parıldadıcısı kimi rəng qatqısı kimi pigmentləri olan hər hansı bir maye rəngli kosmetik məhsullar kimi susuz tərkiblər.
- ▶ ***Qatılaşdırıcılar*** asqının vacib hissələridir, çünki onlar özlülüyünü artırabilir və buna görə də həll olunmayan bərk hissəciklərin çökmə sürətini yavaşlatır və sistemlərin ümumi sabitliyini artırır.
- ▶ Həll olmayan tərkib hissələrinin hissəcik ölçüsü nə qədər kiçik olarsa, çöküntü o qədər yavaş olur. Ölçünün azaldılmasına laboratoriyaya şəraitində həvəng dəstə vasitəsilə poroşokları üyüdməklə və ya daha böyük miqyasda dəyirmanlardan istifadə etməklə nail olmaq olar.

- ▶ **Pudra** (*Səpilən* və *Preslənmiş Pudra* daxil olmaqla) bərk dərman formasıdır.
- ▶ Səpilən poroşoklar müxtəlif quru bərk kimyəvi maddələrin sərbəst axan qarışıqlarıdır.
- ▶ Bu dərman forması körpələr üçün səpki tozu və hamam duzları da daxil olmaqla bəzi makiyaj məhsulları üçün istifadə olunur.

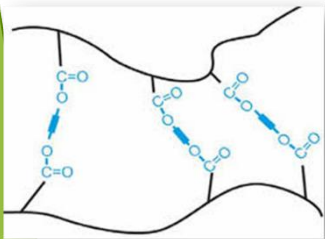

► *Kapsul*

- Kosmetik baxımdan, kapsullar - içərisində yağlı maye saxlayan yumşaq jelatin kapsullardır.
- Bu cür məhsullara misal olaraq hamam yağı muncuqlarını və yaşlanmaya qarşı zərdab kapsullarını göstərmək olar.
- Hamam yağı muncuqları vannada istifadə olunur. Jelatin sayəsində kapsullar vanna suyu ilə təmasda olduqda asanlıqla həll olur və tərkibini suya buraxır.
- Yaşlanma əleyhinə zərdab kapsullarında adətən kapsulu açmaq üçün yumşaq şəkildə bükülə bilən və ya kəsilə bilən kiçik bir nişan olur. Yumşaq kapsulları sıxmaq asan olduğundan, məhsulu yumşaq bir şəkildə sıxaraq qabığından asanlıqla ayırmaq mümkündür.

- ▶ **Gel** – yarımberk dərman forması olub, tərkibində məhlul və ya kolloid dispersiyaya sərtlik verən gel əmələ gətirən agent ehtiva edir.
- ▶ Gel əmələ gətirən agentlər qatılaşdırıcılarla sinonimdir, onlar özlülüü artırır və mürəkkəb daxili strukturu təmin edir
- ▶ Bəzi dəri təmizləyici gellər kimi gellərdə ətirli və aşıləyıcı muncuqlar da mövcud ola bilər.
- ▶ Gellər üçün əlavə nümunələr arasında saç düzümü üçün gellər, üz təmizləyici gellər, tərəş üçün gellər, günəşlənmədən sonra istifadəsi nəzərdə tutulmuş gellər, dezodorant və / və ya antiperspirant gellər və əl dezinfeksiyası üçün gellər mövcuddur.
- ▶ Həllədiçi vasitənin xüsusiyyətinə əsasən iki əsas gel növü fərqləndirilir:
- ▶ **Su əsaslı tərkiblər**: məs., üz təmizləyici vasitələr ;
- ▶ **Sulu -spirtli tərkiblər**: məs., saçların rənglənməsi üçün gellər və əl təmizləyici vasitələr.

- ▶ **Gellər** - digər yarımkolloid dərman formalarına nisbətən daha yüksək miqdarda su ehtiva edir.
- ▶ Tətbiq edildikdən sonra su buxarlandığı üçün soyuducu təsir göstərir. Soyutma hissi də analgetik təsir göstərir. Bu xüsusiyyət günəş yanıqları məhsullarında, həmçinin suyun və / və ya spirtin buxarlanması üçün təravətləndirici təsiri tərəf üçün gellərdə faydalı hesab olunduğundan geniş tətbiq olunur.

Water-based

- ▶ **Çubuq** - mumlardan və daha az miqdarda yağdan hazırlanan bərk dərman formasıdır.
- ▶ Çubuqlara nümunə olaraq - dodaq boyaları və dezodorant / antiperspirant çubuqları kimi şəxsi qulluq məhsullarını göstərmək olar.
- ▶ İstehlakçılar barmaqları ilə məhsullara toxunmaq və tətbiq etmək istəmədikdə çubuqlar faydalıdır.

- ▶ **Aerozol** müəyyən bir forma növündən daha çox qablaşdırma seçimidir.
- ▶ Yuxarıda müzakirə olunan dərman formalarının çoxu, o cümlədən losyonlar, kremlər və asqılar, aerosol şəklində istehsal edilə bilər.
- ▶ **Aerozolların** istifadəsi asandır və tez quruma effekti verir ki, bu da onları müəyyən tətbiqlər üçün əlverişli edir.
- ▶ Aerosol məhsullarına misal olaraq saç spreyləri, saç musu, tıraş kremi, dezodorantlar / antiperspirantlar və günəşdən qoruyan məhsulları göstərmək olar.

► Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm

World Health Organization

